

PRESUDA SUDA

31. listopada 1974. (*)

„Usporedni patenti”

U predmetu 15/74,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku, na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je uputio nizozemski Hoge Raad (Vrhovni sud, Nizozemska) u postupku između

Centrafarm B.V., sa sjedištem u Rotterdamu,

kao i

Adriaana de Peijpera, sa stalnim boravištem u Nieuwerkerku aan de Ijsselu,

i

Sterling Drug Inc., sa sjedištem u New Yorku,

o tumačenju pravila Ugovora o EEZ-u o slobodnom kretanju robe u svezi s člankom 42. Ugovoru priloženog Akta o pristupanju novih država članica Europskoj ekonomskoj zajednici i o tumačenju članka 85. Ugovora o EEZ-u u pogledu patentnih prava,

SUD,

u sastavu: R. Lecourt, predsjednik, C. Ó Dálaigh i A. J. Mackenzie Stuart, predsjednici vijeća, A. M. Donner, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, H. Kutscher i M. Sørensen (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: A. Trabucchi,

tajnik: A. Van Houtte,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Međupresudom od 1. ožujka 1974., koju je Sud zaprimio 4. ožujka 1974., Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u nekoliko pitanja o odnosu između patentnih prava i odredaba Ugovora i Akta o pristupanju triju novih država članica.

2 Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske) je sporne činjenice i mjerodavno nacionalno pravo, u mjeri u kojoj su oni od značaja za davanje odgovora na postavljena pitanja, u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje izložio kako slijedi:

– nositelj patenta ima usporedne patente u nekoliko država EEZ-a,

– proizvode zaštićene tim patentima zakonito stavljaju na tržište u jednoj ili više država članica poduzetnici kojima je nositelj patenta dao licencije za proizvodnju i/ili prodaju,

– potom treće strane izvoze te proizvode te se oni stavljaju na tržište i preprodaju u nekoj drugoj državi članici,

– zakonodavstvo o patentima u ovoj potonjoj državi članici daje nositelju patenta pravo pokrenuti sudski postupak kako bi spriječio da drugi stavljaju na tržište te države članice patentom zaštićene proizvode čak i kada je nositelj patenta ili stjecatelj licencije nositelja patenta te proizvode prethodno zakonito stavio na tržište druge države.

3 Iz postupka proizlazi da je u glavnom postupku riječ o pravima nositelja usporednih patenata u nekoliko država članica koji je u jednoj od tih država dao isključivu licenciju za stavljanje u promet, ali ne i za proizvodnju, patentom zaštićenog proizvoda dok istodobno nositelj patenta ne proizvodi patentom zaštićen proizvod u toj istoj državi članici.

Pitanje I. (a)

4 Tim se pitanjem Sud poziva da odgovori onemogućavaju li u danim okolnostima pravila Ugovora o EEZ-u o slobodnom kretanju robe da se nositelj patenta usprotivi tomu da proizvod zaštićen patentom na tržište stavljaju drugi.

5 U skladu s odredbama Ugovora o slobodnom kretanju robe, osobito člankom 30., među državama članicama su zabranjena količinska ograničenja uvoza i sve mjere s istovrsnim učinkom.

6 U skladu s člankom 36., te odredbe ipak ne onemogućavaju zabrane ili ograničenja uvoza koji su opravdani razlozima zaštite industrijskog ili trgovačkog vlasništva.

7 Međutim, iz tog istog članka, osobito njegove druge rečenice, kao i iz njegova konteksta proizlazi da, iako Ugovor ne utječe na postojanje prava koja su zakonodavstvom države članice priznata u stvarima industrijskog i trgovačkog vlasništva, zabrane iz Ugovora mogu svejedno, ovisno o okolnostima, utjecati na izvršavanje tih prava.

8 U mjeri u kojoj je njime predviđena iznimka od jednoga od temeljnih načela zajedničkog tržišta, članak 36. zapravo dopušta odstupanja od slobodnog kretanja robe samo ukoliko su ta odstupanja opravdana razlozima zaštite onih prava koja predstavljaju poseban predmet ovog vlasništva.

- 9 U području patentnih prava, poseban predmet industrijskog vlasništva je jamstvo nositelju patenta da kao nagradu za svoj stvaralački napor izumitelja ima isključivo pravo na korištenje izuma u svrhu proizvodnje industrijskih proizvoda i njihova prvog stavljanja u promet bilo neposredno bilo dodjelom licencija trećima kao i pravo suprotstaviti se svakom kršenju.
- 10 Prepreka slobodnom kretanju robe može proizaći iz postojanja odredaba u nacionalnom zakonodavstvu u području industrijskog i trgovačkog vlasništva kojima se određuje da pravo nositelja patenta nije iscrpljeno kada se proizvod zaštićen patentom stavlja na tržište druge države članice, što znači da nositelj patenta može spriječiti uvoz proizvoda koji je u prometu u drugoj državi u vlastitu državu.
- 11 Iako se ovakva prepreka slobodnom kretanju robe može opravdati razlogom zaštite industrijskog vlasništva kada se ta zaštita ističe protiv proizvoda podrijetlom iz države članice u kojoj ga nije moguće zaštititi patentom i u kojoj su ga treće osobe proizvele bez suglasnosti nositelja patenta kao i kada je riječ o patentima čiji su izvorni nositelji pravno i gospodarski samostalni subjekti, odstupanje od načela slobodnog kretanja robe nije opravdano kada je proizvod u državi članici iz koje je bio uvezen na tržište zakonito stavio ili sam nositelj patenta ili je to bilo učinjeno uz njegovu suglasnost, osobito u slučaju nositelja usporednih patenata.
- 12 Naime, kada bi nositelj patenta mogao spriječiti uvoz zaštićenih proizvoda koje je na tržište druge države članice stavio on sam ili je to bilo učinjeno uz njegovu suglasnost, mogao bi zatvoriti nacionalna tržišta i tako ograničiti trgovinu među državama članicama, a da takvo ograničenje nije bilo nužno da bi se osigurala bit isključivih prava koja proizlaze iz usporednih patenata.
- 13 S tim u vezi tužitelj u glavnom postupku tvrdi da se zbog razlika između nacionalnih zakonodavstava i praksi teško može govoriti o postojanju stvarno istovjetnih ili usporednih patenata.
- 14 Pritom treba napomenuti da je unatoč razlikama koje su posljedica izostanka bilo kakvog ujednačavanja nacionalnih pravila o industrijskom vlasništvu, istovjetnost zaštićenog izuma nedvojbeno bitan element pojma usporednih patenata, što trebaju utvrditi sudovi.
- 15 Stoga na postavljeno pitanje treba odgovoriti da je nespojivo s pravilima Ugovora o EEZ-u o slobodnom kretanju robe na zajedničkom tržištu da nositelj patenta ostvaruje pravo koje mu je priznato zakonodavstvom države članice, kako bi u toj državi zabranio stavljanje u promet proizvoda zaštićenog patentom koji je na tržište druge države članice stavio on sam ili je to bilo učinjeno uz njegovu suglasnost.

Pitanje I. (b)

- 16 Ovo je pitanje bilo postavljeno za slučaj da pravila Zajednice ne onemogućavaju u svim okolnostima nositelju patenta da ostvaruje pravo na zabranu uvoza zaštićenog proizvoda koje mu priznaje njegovo nacionalno zakonodavstvo.
- 17 Iz odgovora na pitanje I. (a) proizlazi da je pitanje I. (b) postalo bespredmetnim.

Pitanje I (c)

- 18 Ovim se pitanjem Sud poziva da odgovori bi li odgovor na pitanje I. (a) bio drukčiji prema tome pripadaju li nositelj patenta i stjecatelj licence istom koncernu ili ne pripadaju.
- 19 Iz odgovora na pitanje I. (a) proizlazi da je čimbenik koji u bitnome predstavlja ograničenje trgovine među državama članicama teritorijalna zaštita koja je nositelju patenta u jednoj državi članici odobrena radi zaštite od uvoza proizvoda koji je na tržište druge države članice stavio on sam ili je to bilo učinjeno uz njegovu suglasnost.
- 20 Zato je posljedica dodjele licencije za prodaju u državi članica ta da nositelj patenta više ne može spriječiti prodaju zaštićenog proizvoda na cijelom području zajedničkog tržišta.
- 21 Dakle, posve je nebitno pripadaju li nositelj patenta i stjecatelj licence istom koncernu.

Pitanje I. (d)

- 22 Ovim se pitanjem Sud u biti poziva da odgovori može li nositelj patenta, bez obzira na odgovor na prvo pitanje, spriječiti uvoz zaštićenog proizvoda ako zbog mjera koje su tijela javne vlasti donijela u državi izvoznici radi nadzora cijena proizvoda, postoje cjenovne razlike.
- 23 Tijela Zajednice imaju među ostalim zadaću ukloniti čimbenike koji bi mogli narušiti tržišno natjecanje među državama članicama, osobito usklađivanjem nacionalnih mjera za nadzor cijena i zabranom potpora nespojivih sa zajedničkim tržištem kao i izvršavanjem svojih ovlasti u području tržišnog natjecanja.
- 24 Međutim, činjenica da su takvi čimbenici prisutni u jednoj od država članica ne daje drugoj državi članici pravo da održava ili uvodi mjere koje su nespojive s pravilima o slobodnom kretanju robe, osobito u području industrijskog i trgovačkog vlasništva.
- 25 Stoga na postavljeno pitanje treba odgovoriti niječno.

Pitanje I. (e)

- 26 Ovim se pitanjem Sud poziva da odgovori može li nositelj patenta, bez obzira na pravila Zajednice o slobodnom kretanju robe, ostvarivati prava iz patenta uz obrazloženje da mora moći nadzirati distribuciju farmaceutskog proizvoda radi zaštite javnosti od rizika neispravnih proizvoda.
- 27 Budući da je zaštita javnosti od rizika neispravnih farmaceutskih proizvoda legitimna briga, članak 36. Ugovora dopušta državama članicama da odstupe od pravila o slobodnom kretanju robe zbog razloga zaštite zdravlja i života ljudi i životinja.
- 28 Međutim, mjere koje su za to nužne moraju se donijeti kao mjere zdravstvenog nadzora, a ne zlorabom pravila u području zaštite industrijskog i trgovačkog vlasništva.

29 Osim toga, zbog njezinog specifičnog predmeta zaštita industrijskog i trgovačkog vlasništva razlikuje se od zaštite javnosti i s time povezanim možebitnim obvezama.

30 Stoga na postavljeno pitanje treba odgovoriti niječno.

Pitanje I. (f)

31 Ovim se pitanjem Sud poziva da odgovori podrazumijeva li članak 42. Akta o uvjetima pristupanja triju novih država članica da se u Nizozemskoj nije moguće pozivati na pravila Ugovora o slobodnom kretanju robe do 1. siječnja 1975., u mjeri u kojoj predmetna roba potječe iz Ujedinjene Kraljevine.

32 Prema članku 42. stavku 1. Akta o pristupanju, količinska ograničenja uvoza i izvoza između Zajednice u njezinom prvotnom sastavu i novih država članica ukidaju se od dana pristupanja.

33 Prema stavku 2. istoga članka, na koji se pitanje odnosi neposrednije, „mjere s istovrsnim učinkom kao takva ograničenja ukidaju se najkasnije do 1. siječnja 1975.” [neslužbeni prijevod].

34 S tim u vezi ta se odredba može odnositi samo na one mjere s istovrsnim učinkom kao količinska ograničenja koja je u skladu s člankom 30. te člancima 32. do 35. Ugovora o EEZ-u, trebalo ukinuti između prvotnih država članica do kraja prijelaznog razdoblja.

35 Stoga članak 42. Akta o pristupanju nema učinka na zabrane uvoza koje proizlaze iz nacionalnog zakonodavstva u području zaštite industrijskog i trgovačkog vlasništva.

36 Za razmatrani slučaj stoga vrijedi načelo zajamčeno Ugovorom i Aktom o pristupanju, prema kojem se odredbe Ugovora o osnivanju europskih zajednica koje se odnose na slobodno kretanje robe, a osobito članak 30., počinju primjenjivati na nove države članice od dana njihova pristupanja, osim ako izrijeком nije određeno drukčije.

37 Iz navedenoga proizlazi da se na članak 42. Akta o pristupanju ne može pozivati kako bi se spriječio uvoz u Nizozemsku, čak ni prije 1. siječnja 1975., robe koju je u gore opisanim okolnostima na tržište Ujedinjene Kraljevine stavio nositelj patenta ili je to bilo učinjeno uz njegovu suglasnost.

Pitanja II. (a) i (b)

38 Ovim se pitanjima Sud poziva da odgovori je li članak 85. Ugovora primjenjiv na sporazume i usklađena djelovanja nositelja usporednih patenata u različitim državama članicama i njegovih stjecatelja licencija, ako je cilj tih sporazuma i usklađenih djelovanja u različitim zemljama različito urediti tržišne uvjete za patentima zaštićenu robu.

39 Iako članak 85. Ugovora ne utječe na postojanje prava priznatih zakonodavstvom države članice u području industrijskog vlasništva, uvjeti pod kojima se ta prava mogu ostvarivati ipak mogu potpasti pod zabrane iz tog članka.

- 40 To može biti slučaj kad god je ostvarivanje takvog prava predmet, sredstvo ili posljedica sporazuma.
- 41 Međutim, članak 85. ne odnosi se na sporazume ili usklađena djelovanja poduzetnika koji kao matična društva i društva kćeri pripadaju istom koncernu ako poduzetnici tvore gospodarsku jedinicu u okviru koje društvo kći nema stvarnu slobodu određivanja svojeg postupanja na tržištu i ako je cilj tih sporazuma ili praksi urediti unutarnju raspodjelu poslova među poduzetnicima.

Troškovi

- 42 Troškovi vlade Kraljevine Danske i Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se.
- 43 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

u odgovoru na pitanja koja mu je međupresudom od 1. ožujka 1974. uputio Hoge Raad der Nederlanden (Vrhovni sud Nizozemske), odlučuje:

- 1. Nespojivo je s pravilima Ugovora o EEZ-u o slobodnom kretanju robe na zajedničkom tržištu da nositelj patenta ostvaruje pravo koje mu je priznato zakonodavstvom države članice, kako bi u toj državi zabranio stavljanje u promet proizvoda zaštićenog patentom koji je na tržište druge države članice stavio on sam ili je to bilo učinjeno uz njegovu suglasnost.**
- 2. S tim u vezi posve je nebitno pripadaju li nositelj patenta i poduzetnici kojima je on dao licencije istom koncernu.**
- 3. Isto tako je nebitno ako između države članice izvoznice i države članice uvoznice postoje cjenovne razlike koje su posljedica mjera koje su tijela javne vlasti donijela u državi izvoznici radi nadzora cijene proizvoda.**
- 4. Nositelj patenta kojim je zaštićen farmaceutski proizvod ne može izbjeći primjenu pravila Zajednice o slobodnom kretanju robe uz obrazloženje da distribuciju farmaceutskog proizvoda mora nadzirati radi zaštite javnosti od rizika neispravnih proizvoda.**
- 5. Na članak 42. Akta o uvjetima pristupanja i prilagodbama Ugovora ne može se pozivati kako bi se spriječio uvoz u Nizozemsku, čak i prije 1. siječnja 1975., robe koju je u gore opisanim okolnostima na tržište Ujedinjene Kraljevine stavio nositelj patenta ili je to bilo učinjeno uz njegovu suglasnost.**
- 6. Članak 85. ne odnosi se na sporazume ili usklađena djelovanja poduzetnika koji kao matična društva i društva kćeri pripadaju istom**

koncernu ako poduzetnici tvore gospodarsku jedinicu u okviru koje društvo kći nema stvarnu slobodu određivanja svojeg postupanja na tržištu i ako je cilj tih sporazuma ili praksi urediti unutarnju raspodjelu poslova među poduzetnicima.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourgju 31. listopada 1974.

[Potpisi]

* Jezik postupka: nizozemski

RADNI PRIJEVOD